

angyala meghalt és nagy önbizalommal jelent meg az égben, mint akit odafönn mindenkinek ismernie kell. De az Úr nem ismerte meg... Hogyan, engem nem ismernek? — mondotta sértődötten a hölgy, — aki minden hétfőn az árvaházban dolgoztam, minden kedden az aggok menhelyén, minden szerdán a szegények konyháján, minden csütörtökön a patronázsban? — Nem ismerlek — ismételte az Úr, — mert én csak egy helyen kerestelek, de ott nem találtalak sohasé: *otthon!*

Kedves szülők! Ne engedjük a gyermeki lélekben ösztönösen jelentkező jóságot elhervadni. Ébresszük tudatára annak a jóságnak, amely kell, hogy eltöltse ma minden magyar lelkét, összefűzzön minden magyart, akik — a nagy világégés borzalmai között — egymás kezét összefogva, azt erősen szorítva, csak így tudunk megállni a vajudó világnak ezen a különben is veszedelmes helyén, ha minden magyar kezét megkeresve, összefogva álljuk e földön annyiszor átrobogó vihart, hogy annak elmúltával felépíthessük az újabb ezer év szociális Magyarországot!

A tanítás módszeres felépítése.

Az *erkölcsi vonatkozású olvasmányok* tárgyalása előtt az olvasmány alapgondolatához hasonló vagy azzal ellentétes gondolatokról beszélgetünk a tanulókkal, hogy *megteremtsük azt a hangulatot*, amely képessé teszi őket az olvasmány alapgondolatával kapcsolatos érzelm befogadására. Nagyon jó itt, ha alkalmas kapcsolatot tudunk találni a tanulók valamely élményével vagy az évszakkal, valamely közeli ünnepélyvel stb.

A *célkitűzés* után *bemutatjuk az olvasmányt*, vagy olykor *annak tartalmát mondjuk el* értelmes elbeszélés formájában. Ezután az olvasmánynak *a gyermekekben keltett hangulatáról, felújított élményekről szerzünk tudomást* néhány rövid kérdés alapján.

Most újra olvassuk az olvasmányt, de már *gondolatsorozat*ként, ahol a hiányos megértést szómagyarázattal kiegészíthetjük, a felszínre került ismeretlen *szavakat, fogalmakat tisztázzuk*, az olvasmányban feltalálható *szépségeket kiemeljük*, ráirányítjuk a tanulók figyelmét a szépre, annak felismerésére segítjük őket. Külön figyelünk az újszerű *szavakra*, amelyekkel *kiegészítjük a tanulók eddigi szókincsét*.

Legfontosabb azonban az ilyen erkölcsi vonatkozású olvasmány tárgyalásánál *az erkölcsi mag megértetése* nélkül azonban, hogy *azt túlmagyaráznánk. Az erkölcsi érzelmeknek a tanulók életére való alkalmazása* a nevelői vonatkozások *elmélyítésére*, a tanulók lelkében felébreszthető *jó elhatározások kiváltására* nyújt lehetőségeket.

A *fogalmazás* tanításánál egészen más szempontok érvényesülnek, mint az eddig tárgyalt tantárgyaknál. Célunk itt az, hogy a tanulót képessé tegyük gondolatainak, érzelmeinek írásban való kifejezésére, vagyis arra, hogy amit gondol, érez, azt világosan, szabatosan és a magyar nyelv törvényei szerint tudja kifejezni. Másik célja pedig az, hogy a tanulót környezetének, saját lelki életének megfigyelésére szoktassa, megismerje az összehasonlítást, tudjon ítéletet mondani a maga és mások cselekedetei felett, amivel megbecsülésre és a közönségzés felismerésére szoktatjuk tanulóinkat.

Formális fokozatai a következők lehetnek:

I. *Előkészítés.*

Hangulatkeltés s a gondolatközlés vágyának felkeltése.
Célkitűzés.

II. *Fogalmazás.*

Közös cím meghatározása. (Esetleg több cím is lehet.)

Utalás arra, hogy csak a tárgyról írjanak.

III. *Befejezés. Bírálóat.*

1. A tanulók önmaguk olvassák el dolgozatukat.

2. Néhány tanuló dolgozatának felolvasatása és megbeszélése.

3. A már felolvasott dolgozatnak a tanító által való felolvasása és megtárgyalása. Irányított megbeszélés a következő szempontok alapján:

a tárgyról írt-e?

megtartotta-e a sorrendet?

melyek dolgozatának sikerült, szép részei?

hol használt fölöslegesen valamit?

hol hiányzik a megértéshez valami?

mi az általános benyomás a dolgozatról?

4. A tanulók dolgozatainak otthoni kijavítása.

Szempontok a dolgozatjavítási órára.

Arról írtak-e, amiről kellett?

Van-e bennük szép részlet, gondolat, egyéni kifejezés?
(Példák.)

Írtak-e fölösleges mondatokat, szókat? (Példák.)

Egyes szavakat nem használtak-e minduntalan? (Példák.)

Helyesen kapcsolták-e egymáshoz a gondolatokat?
(Összefoglaló elbeszélés.)

Ügyesen fejezték-e ki gondolataikat, érzelmeiket?
(Szóvirág, fellengzősség.)

Vétettek-e a magyaros mondatszerkesztés ellen? (Példák.)

Jellegzetes helyesírási hibák megbeszélése. (Példák.)

A dolgozat külső alakjára vonatkozó megjegyzések.

A történelem tanításának formális fokozatai:

I. *Előkészítés.*

a) Számonkérés.

b) Áthajlás.

- c) Célkitűzés.
- II. *Tárgyalás.*
- a) Elbeszélés, (felolvasás),
 - b) hasonlítás,
 - c) oknyomozás,
 - d) erkölcsi értékelés és erkölcsi igazságok érzékel-
tetése, (erkölcsi bírálat),
 - e) az egyes történeti életformák összefüggő áttekin-
tése,
 - f) a tárgyalt kor eseményeinek a mai korra vetítése
és hasonlósága,
 - g) szemléltetés (olvasmány, film, kép, múzeum stb.),
 - h) a helytörténeti vonatkozások felhasználása,
 - i) kapcsolás,
 - j) a tanulók munkáltatása,
 - k) kritika és meggyőzés.
- III. *Összefoglalás.* Begyakorlás,
Rendszerbefoglalás.

(Folytatjuk.)

Tanítási tervezet.

Irta: *Takáts Gyula* igazgató, Huszt.

Osztály: V—VI.

Tantárgy: Olvasmánytárgyalás.

Tananyag: Móra Ferenc: „A muladi tárogatók“ c. elbe-
szélése.

Nevelői cél: Elmélyedés a kurucok dicsőségében, a múlt megbecsülése, hazaszeretet, hűség a Vezér iránt.

Szemléltető eszközök: II. Rákóczi Ferenc arcképe, a Kor-
mányzó Úr arcképe, Magyarország térképe és táblai rajz.
Tárogató.

A TANÍTÁS VÁZLATA.

I. *Előkészítés.*

a) *Hangulatkeltés.* II. Rákóczi Ferenc, a kurucok, laban-
cok, a kurucok. Egy este a táborban, a tárogatók. Alszik a tá-
bor, a kuruc vitéz. Hajnali ébresztő, új esaták, új diadalok.

b) *Athajlás.* Nagymajtényi síkon letörött a zászló...
Elnémultak a tárogatók, a tárogatók megsemmisítése. Az ellen-
szegülő muladiak.

c) *Célkitűzés.* Hova rejtegették el a muladiak a tároga-
tókat?

II. *Tárgyalás.*

a) *Az olvasmány bemutatása* élőszóval elbeszélve.